

Nr 161.

Ankom till riksdagens kansli den 10 juni 1941 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41.

(1:a avd.)

DRIFTBUDGETEN.

Fjärde huvudtiteln.

1:o) **Utrustning för central torpedverkstad.** I propositionen nr 221 har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 25 april 1941, föreslagit riksdagen (punkt 1, sid. 2) att till utrustning för central torpedverkstad å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 175,000 kronor.

I gemensam skrivelse den 23 april 1941 hava marinförvaltningen och försvarsväsendets verkstadsnämnd gjort framställning om anvisande av ytterligare medel för den centrala torpedverkstadens färdigställande. Framställningen omfattar, bland annat, begäran om anvisande av sammanlagt 175,000 kronor för komplettering av för verkstaden avsedd båtmateriel och övrig utrustning. Departementschefen har funnit sig böra biträda framställningen och ansett det erforderliga anslagsbeloppet böra anvisas å driftbudgeten och uppföras under samma anslagsrubrik som det å riksstaten uppförda anslaget till utrustning för central torpedverkstad.

Utskottet, som under punkten 5:o) i detta utlåtande i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag tillstyrker anvisande av anslag till kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond för bestridande av vissa kostnader för byggnader för central torpedverkstad, har icke funnit skäl till erinran mot Kungl. Maj:ts nu förevarande framställning.

Utskottet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Utrustning för central torpedverkstad* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 175,000 kronor.

KAPITALBUDGETEN.

Försvarsväsendets fastighetsfond.

Arméförvaltningens delfond.

2:o) **Förrådsbyggnader för luftvärnsmateriel.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 2, sid. 2 och 3) att till förrådsbyggnader för luftvärnsmateriel å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 6,960,000 kronor.

I skrivelse den 23 november 1940 har *arméförvaltningens fortifikationsstyrelse* gjort framställning om anvisande av medel för uppförande av vissa i en skrivelsen bilagd tablå närmare angivna förrådsbyggnader för luftvärnsmateriel. Framställningen har tillstyrkts av chefen för armén.

1940 års militära byggnadsutredning, som i ärendet inhämtat yttranden från ett flertal av frågan berörda myndigheter ävensom från olika leverantörer av luftvärnsmateriel, har i avgivet utlåtande den 28 februari 1941 framlagt ett av utredningen utarbetat förslag till förevarande byggnadsfrågas lösande. Förslaget skiljer sig i åtskilliga hänseenden från det till grund för fortifikationsstyrelsens kostnadsberäkningar liggande byggnadsprogrammet. Kostnaderna för det av byggnadsutredningen framlagda förslaget hava av utredningen beräknats till 6,960,000 kronor, därav 60,000 för inredningsarbeten i redan befintliga förrådslokaler.

Departementschefen har för egen del i ärendet anfört följande.

Med uppförandet av erforderligt antal förrådsbyggnader för förvaring av den ömtåliga och dyrbara luftvärnsmaterielen torde icke längre böra anstå. Det av 1940 års militära byggnadsutredning framlagda förslaget synes därvid i allt väsentligt kunna läggas till grund för byggnadsfrågans lösning. Jag finner mig därför böra tillstyrka, att för förrådslokalernas anordnande anvisas det av byggnadsutredningen beräknade beloppet, 6,960,000 kronor. Jag förutsätter emellertid, att vid anslagets disponerande skola beaktas de möjligheter till besparingar, som kunna ernås bland annat genom träffande av överenskommelser med kommunala myndigheter eller enskilda rörande upplåtande av för förvaring av luftvärnsmateriel lämpliga lokaler.

Utskottet.

Under hänvisning till vad departementschefen anfört i ärendet och med uttalande av den förväntan, att innan det uppgjorda byggnadsprogrammet igångsättes en inventering äger rum av tillgången hos kommuner och enskilda av för ifrågavarande ändamål lämpade lokaler, får utskottet tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Förrådsbyggnader för luftvärnsmateriel* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 6,960,000 kronor.

3:o) **Modernisering av verkstäderna vid Bodens tygstation.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 3, sid. 3 och 4) att till modernisering av verkstäderna vid Bodens tygstation å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

I särskild skrivelse den 23 april 1941 har försvarsväsendets verkstadsnämnd hemställt om anvisande av erforderliga anslagsmedel för tillbyggnad och modernisering av tygverkstäderna vid Bodens tygstation.

Departementschefen har ansett sig böra för närvarande tillstyrka anvisande av 200,000 kronor för den föreslagna moderniseringen av de nuvarande verkstäderna ävensom för kompletterandet av reservtygverkstaden, men har ansett det böra anstå med uppförandet av de föreslagna nya verkstäderna.

Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må till *Modernisering av verkstäderna vid Bodens tygstation* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

4:o) **Ordnande av avloppsförhållandena vid Kronobergs regemente.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 4, sid. 4 och 5) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ordnande av avloppsförhållandena vid Kronobergs regemente* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 85,000 kronor.

Marinförvaltningens delfond.

5:o) **Byggnader för central torpedverkstad.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 5, sid. 5—8) att till byggnader för central torpedverkstad å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 1,025,000 kronor.

Med anledning av framställningar av Kungl. Maj:t om anslag till central torpedverkstad anvisade 1940 års lagtima riksdag dels tillhopa 4,780,000 kronor till markförvärv och iordningställande av verkstadsanläggning m. m., dels ock 1,180,000 kronor till utrustning för den nya torpedverkstaden.

I gemensam skrivelse den 23 april 1941 hava *marinförvaltningen* och *försvarsväsendets verkstadsnämnd* anmält behov av ytterligare anslagsmedel för torpedverkstadens del. Därvid har till en början framhållits, att under arbetet med anläggningens utformning och utförande förändringar i de ursprungligen uppgjorda planerna visat sig ändamålsenliga och erforderliga. Sålunda syntes starka skäl tala för att en av de planerade verkstadsbyggnaderna, som kostnadsberäknats till 900,000 kronor, icke borde komma till utförande. I vissa avseenden hade de ursprungligen beräknade kostnaderna

visat sig bliva väsentligt större. Sålunda hade med anledning av grund- och bottenförhållandena kostnaderna för vissa anläggningars utförande ökat med sammanlagt 725,000 kronor. Prisstegring på materiel och arbete medförde en kostnadsökning av 750,000 kronor. För markförvärv hade uppstått merkostnader å 100,000 kronor. Vidare hade det under arbetet med anläggningens utförande visat sig nödvändigt att utföra en båthamn och vissa anläggningar för upptagning av båtar och flottar, och härför uppginge kostnaderna till 350,000 kronor. Slutligen hade anskaffning av ytterligare båt-materiel visat sig nödvändig, och en del av verkstadsutrustningen hade ansetts böra utökas. De sammanlagda kostnaderna härför uppginge till 175,000 kronor. Därest den tidigare omförmälda verkstadsbyggnaden icke komme till utförande, skulle alltså för anläggningens färdigställande — utöver tidigare anvisade medel, 5,960,000 kronor — erfordras ett belopp av $(725,000 + 750,000 + 100,000 + 350,000 + 175,000 - 900,000 =)$ 1,200,000 kronor. — Marinförvaltningens och verkstadsnämndens skrivelse utmynnade i en hemställan om fastställelse av de angivna förändringarna i den ursprungliga planen för torpedverkstaden samt om anvisande av ett ytterligare belopp av 1,200,000 kronor för torpedverkstadens färdigställande.

Departementschefen har för egen del anfört följande.

Av det anförda framgår, att vissa förändringar i hitintills fastställda planer för anordnandet av den centrala torpedverkstaden ansetts erforderliga. Det av marinförvaltningen och försvarsväsendets verkstadsnämnd i sådant hänseende nu framlagda förslaget innebär dels inhiherandet av viss planerad verkstadsbyggnad dels ock en med hänsyn till grund- och bottenförhållandena ändrad förläggning och utformning av en del av verkstadens byggnader. I anslutning härtill har föreslagits utbyggnad av anläggningen genom anläggande av båthamn m. m., varjämte förordats en komplettering av båtmaterielen och verkstadsutrustningen. Vad sålunda föreslagits finner jag böra biträda. Förslagets genomförande nödvändiggör emellertid ytterligare medelsanvisning. Härtill kommer, att kostnaderna för markförvärv, vägarbeten m. m. visat sig överstiga de beräknade samt att priserna på materiel och arbetskraft stigit sedan de ursprungliga kostnadsberäkningarna verkställdes. I ärendet verkställd utredning giver vid handen, att, utöver hittills anvisade medel, ett belopp av 1,200,000 kronor erfordras för torpedverkstadens färdigställande. Av angivna belopp, som torde böra äskas å tilläggsstat till innevarande budgetår, böra emellertid de 175,000 kronor, som erfordras för anskaffning av båtmateriel och verkstadsutrustning, redovisas över driftbudgeten. I det föregående (punkten 1) har jag föreslagit äskande av sistnämnda belopp. I övrigt erforderliga medel, 1,025,000 kronor, torde böra anvisas såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond under samma anslagsrubrik som det förut för innevarande budgetår uppförda anslaget för Byggnader för central torpedverkstad.

Utskottet.

Utskottet, som avlagt besök vid den nya torpedverkstaden, har icke funnit skäl till erinran mot de föreslagna förändringarna i hitintills fastställda planer för anordnandet av verkstaden. Den härför äskade ytterligare medelsanvisningen tillstyrkes av utskottet.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen må till *Byggnader för central torpedverkstad* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 1,025,000 kronor.

6:o) **Ombyggnadsarbeten m. m. vid Stockholms örlogsstation.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 6, sid. 8—12) att till ombyggnadsarbeten m. m. vid Stockholms örlogsstation å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 790,000 kronor.

I skrivelse den 19 april 1941 har *chefen för marinen* — i samband med att frågan om en förflyttning av Stockholms örlogsbas upptagits till förnyad behandling — förordat vissa angivna åtgärder för ett provisoriskt tillgodoseende av lokalbehovet på Skeppsholmen. Chefen för marinen har därvid av anförda skäl funnit åtgärder nu böra vidtagas för att bringa flottstationsfrågan till en lösning. Efter undersökning av de möjligheter som för närvarande kunde tagas under övervägande har marinchefen ansett sig böra framlägga två olika alternativ, betecknade I och II, till förläggningsfrågans ordnande. Enligt alternativ I, vilket förordas av marinchefen, föreslås en utflyttning i tre olika etapper av örlogsstationen och örlogsvarvet, allt i väsentlig överensstämmelse med det år 1939 ingivna förslaget. Med hänsyn till att utflyttningen under alla förhållanden komme att draga viss tid bleve det emellertid enligt chefens för marinen åsikt nödvändigt att, även om beslut om utflyttningen omedelbart fattades, vidtaga vissa i skrivelsen närmare angivna provisoriska åtgärder för avhjälpande av bristerna i de nuvarande lokalförhållandena. — Alternativ II bygger på den förutsättningen, att beslut om en utflyttning tills vidare anses böra uppskjutas. I sådant fall måste enligt chefen för marinen de provisoriska åtgärder med avseende å förläggningen å Skeppsholmen, som föreslagits i samband med alternativ I, göras mer permanenta och därutöver vissa angivna byggnadsföretag komma till utförande.

De provisoriska byggnadsåtgärder, som av chefen för marinen föreslagits enligt alternativ I, innefatta jämväl de arbeten, för vilka marinförvaltningen i en i propositionen omfördäld skrivelse den 15 april 1941 äskat medel.

Kostnaderna för ett genomförande av de av chefen för marinen förordade provisoriska åtgärderna för förbättrande av förläggningsförhållandena på Skeppsholmen hava av marinförvaltningen beräknats till 720,000 kronor. De olika byggnadsföretagen samt kostnadernas fördelning å desamma framgå av en i propositionen intagen tablå.

Vidare har *marinförvaltningen* i skrivelse den 15 april 1941 hemställt om anvisande av 72,500 kronor för förbättring av skjutbanan å Skeppsholmen och uppförande av en för örlogsvarvet avsedd garagebyggnad.

Departementschefen har ansett, att frågan om örlogsstationens bortflyttande från Skeppsholmen icke bör göras till föremål för ytterligare omprövning, förrän spörsmålet om den blivande försvarsorganisationens omfattning tagit mera fast form.

Däremot anser departementschefen i likhet med chefen för marinen det vara erforderligt, att i avvaktan på slutligt ståndpunktstagande till örlogsstationens framtida förläggningsplats de provisoriska åtgärder för den nuvarande förläggningens förbättrande vidtagas, vilka av chefen för marinen ansetts nödvändiga att genomföra vare sig beslut om utflyttning redan nu fattas eller frågan fortfarande skjutes på framtiden. Departementschefen har fördenskull tillstyrkt, att det för de föreslagna åtgärderna angivna beloppet, 720,000 kronor, ställes till förfogande för ändamålet.

Departementschefen har jämväl tillstyrkt den av marinförvaltningen begärda medelsanvisningen, 72,500 kronor, för förbättring av skjutbanan på Skeppsholmen och för uppförande av ett nytt garage i stället för det nuvarande bristfälliga garage, som måste rivas för att lämna plats för skjutbanan.

Det sammanlagda medelsbehovet (720,000 + 72,500 kronor =) 792,500 kronor har ansetts kunna avrundas till 790,000 kronor.

Utskottet.

Kungl. Maj:ts förslag, som syftar till att provisoriskt tillgodose de mest trängande behoven av förbättrade lokalförhållanden på Skeppsholmen, har icke givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Ombyggnadsarbeten m. m. vid Stockholms örlogsstation* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 790,000 kronor.

7:o) **Modernisering av vissa marinens verkstäder m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 7, sid. 12—16) att till modernisering av vissa marinens verkstäder m. m. å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 1,787,000 kronor.

Under förevarande punkt hava sammanförts en del likartade anslagsfrågor, avseende modernisering eller nybyggnad av vissa verkstäder vid Stockholms örlogsvarv samt Vaxholms och Karlskrona fästningar. Samtliga här avsedda anskaffnings- och byggnadsåtgärder har departementschefen ansett vara av sådan vikt, att han funnit sig böra tillstyrka medelsäskande hos riksdagen i nedan angiven omfattning för deras genomförande. De i ärendena framlagda kostnadsberäkningarna hava hitintills icke varit föremål för översyn inom 1940 års militära byggnadsutredning. Departementschefen förutsätter emellertid, att sådan granskning sker innan dispositionsbeslut beträffande medlens användning fattas. För de under förevarande punkt sammanförda anslagsfrågorna har departementschefen var för sig lämnat redogörelse, som intagits i propositionen, och får utskottet hänvisa till denna. De olika ändamålen samt kostnadernas fördelning å desamma framgå av följande tablå:

	Kronor.
1. Modernisering av artilleriammunitionsverkstäderna vid Stockholms örlogsvarv	325,000
2. Modernisering av tygverkstäderna m. m. i Vaxholms fästning	792,000
3. Modernisering av tygverkstäderna i Karlskrona fästning.....	440,000
4. Motorverkstäder i Vaxholms och Karlskrona fästningar	230,000
	Summa kronor 1,787,000

På av departementschefen anförda skäl har utskottet funnit sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag och får alltså hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må till *Modernisering av vissa marinens verkstäder m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 1,787,000 kronor.

8:o) **Elektrifieringsarbeten vid vissa marinens anläggningar.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 8, sid. 16 och 17) att till elektrifieringsarbeten vid vissa marinens anläggningar å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

I en av överbefälhavaren över rikets försvarskrafter med tillstyrkande utlåtande den 25 januari 1941 insänd, den 3 i samma månad dagtecknad skrivelse har marinförvaltningen gjort framställning om anvisande av medel för elektrifieringsarbeten vid vissa marinens anläggningar. En utredning hade av ämbetsverket igångsatts för att utröna vid vilka anläggningar dylika elektrifieringsarbeten borde utföras. Vid vissa i skrivelsen närmare angivna anläggningar borde emellertid arbetena skyndsammast igångsättas, dels med hänsyn till försvarsberedskapen, dels ur synpunkten av sparsamhet med flytande drivmedel och brännolja. Marinförvaltningen hemställde därför om anvisande av förskottsmedel till ett belopp av 500,000 kronor för påbörjande av de mest brådskande elektrifieringsarbetena.

Sedermera har marinförvaltningen i skrivelse den 13 februari 1941, i anslutning till förutberörda skrivelse, preciserat de planerade elektrifieringsarbetena. De sammanlagda kostnaderna för de arbeten, som sålunda vore färdigplanerade, beräknades enligt angiven specifikation till 1,005,000 kronor.

I ärendet har *statens industrikommision* den 22 april 1941 avgivit utlåtande och därvid framhållit, att den mängd koppar, som beräknades åtgå för elektrifieringsarbetena, icke föranledde till någon erinran mot marinförvaltningens framställning från kommissionens sida.

Ifrågavarande elektrifieringsarbeten har departementschefen, på de skäl myndigheterna anført, ansett böra komma till stånd snarast möjligt i den av marinförvaltningen i skrivelsen den 13 februari 1941 angivna omfattningen. Mot de av marinförvaltningen gjorda kostnadsberäkningarna har departementschefen icke funnit anledning till annan erinran än att medelsanvisningen ansetts böra avrundas till 1,000,000 kronor.

Utskottet.

Då utskottet icke funnit anledning till erinran mot att ifrågavarande elektrifieringsarbeten komma till stånd i den av departementschefen föreslagna omfattningen, får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Elektrifieringsarbeten vid vissa marinens anläggningar* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

9:o) **Förrådslokaler för artilleriammunition m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 9, sid. 17 och 18) att till förrådslokaler för artilleriammunition m. m. å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 3,500,000 kronor.

I sin skrivelse den 5 oktober 1940 angående vissa anslag å tilläggsstat för budgetåret 1940/41 framhöll *marinförvaltningen*, att den anskaffning av artilleriammunition, torpeder, minor och annan teknisk materiel, varom marinförvaltningen i olika sammanhang gjort framställning, erfordrade uppförande av i skrivelsen närmare angivna förrådslokaler, för vilket ändamål marinförvaltningen hemställde om en medelsanvisning av tillhoppa 4,785,000 kronor.

Statens ammunitionsnämnd och *försvarsväsendets verkstadsnämnd* hava i yttranden över nämnda framställning förklarat, att ur de synpunkter nämnderna hade att företräda någon erinran mot det framlagda byggnadsförslaget icke vore att framställa.

I avgivet utlåtande i ärendet den 5 april 1941 har *1940 års byggnadsutredning* på anförda skäl tillstyrkt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att, under förutsättning att anskaffning av den materiel, varför förråden vore avsedda, i av marinförvaltningen begärd omfattning komme till stånd, till förrådslokaler för nämnda materiel m. m. anvisa ett reservationsanslag av 4,000,000 kronor.

Departementschefen har för egen del i ärendet anfört följande.

De förrådslokaler om vilka här är fråga avses för förvaring av olika slag av materiel, till vars anskaffande medel antingen redan ställts till förfogande — genom anvisning från förskottsstaten för försvarsväsendet m. m. eller med anlåtande av anslag å riksstaten — eller ock i tidigare sammanhang äskats hos riksdagen. Då tillgängliga förrådslokaler av lämplig beskaffenhet icke förslå för den nytillkommande materielens förvaring, synes intet vara att erinra mot att erforderliga förrådslokaler nybyggas. Av 1940 års militära byggnadsutrednings utlåtande i ärendet framgår, att någon detaljgranskning av det av marinförvaltningen framlagda byggnadsprogrammet ännu icke kunnat genomföras men att en minskning av de tilltänkta förrådslokalernas omfattning syntes utredningen möjlig, varigenom kostnaderna skulle kunna nedbringas till 4,000,000 kronor. Med hänsyn till att den materielanskaffning, varmed marinförvaltningen räknat, icke torde komma att genomföras i full utsträckning, synes det vara möjligt att än ytterligare nedbringa kostnaderna för de erforderliga förrådslokalerna. Jag finner mig därför böra föreslå, att ett till 3,500,000 kronor begränsat belopp för ändamålet äskas av riksdagen.

Utskottet, som tillstyrker, att det av Kungl. Maj:t för ifrågavarande nybyggnader äskade anslagsbeloppet anvisas av riksdagen, får hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må till *Förrådslokaler för artilleriammunition m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 3,500,000 kronor.

10:o) **Gasskyddsförråd och gasskyddslaboratorier för kustartilleriet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 10, sid. 18 och 19) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gasskyddsförråd och gasskyddslaboratorier för kustartilleriet* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 398,000 kronor.

11:o) **Förrådsbyggnad för skyddssvep.** Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 11, sid. 19—22), som avser anslag för slutligt täckande av de kostnader, vilka uppkommit genom att marinförvaltningen för förvaring inom ostkustens marindistrikt av diverse minsvepningsmateriel låtit uppföra ett förrådshus med lastbrygga, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Förrådsbyggnad för skyddssvep* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 141,000 kronor.

12:o) **Ordnande av vattenförsörjningen i Fårösund.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 12, sid. 22—24) att till ordnande av vattenförsörjningen i Fårösund å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 240,000 kronor.

I skrivelse den 28 maj 1940 gjorde *marinförvaltningen* framställning om anvisande av ett belopp av 253,000 kronor för ordnande av vattenförsörjningen vid Gotlands kustartillerikår. Marinförvaltningen hänvisade därvid till en av riksdagens militieombudsman den 1 mars 1940 till Kungl. Maj:t avlåten skrivelse, däri militieombudsmannen anmält av honom vid en den 8 februari 1940 förrättad inspektion vid kåren gjorda iakttagelser i fråga om, bland annat, vattenförsörjningen.

I avgivna yttranden hava *överbefälhavaren över rikets försvarskrafter* och *chefen för marinen* tillstyrkt framställningen.

Sedermera har marinförvaltningen i skrivelse den 11 november 1940 på anförda skäl förnyat sin i skrivelsen den 28 maj 1940 gjorda framställning.

I sin skrivelse den 19 oktober 1940 angående medelsbehovet under kapitalbudgeten för budgetåret 1941/42 har vidare *flygförvaltningen* anmält, att vattnet i de brunnar, som begagnats vid flygvapnets anläggningar i Fårösund, vore förorenat, samt att utbyte måste ske av vattenledningsrör och cisterner m. m., ävensom hemställt om ett anslag av 40,000 kronor för avhjälpande av de påtalade bristerna.

Över de sålunda föreliggande framställningarna har 1940 års militära byggnadsutredning den 4 april 1941 avgivit infordrat utlåtande, vilket utmynnar i ett tillstyrkande, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för markförvärv, anläggning av vattenverk och utbyggnad av vattenledningssystem m. m. för ordnande av vattenförsörjningen vid Gotlands kustartillerikår och flygvapnets övningsplats i Fårösund i huvudsaklig överensstämmelse med det avgivna förslaget, dock med iakttagande av vad utredningen anfört i fråga om anläggningens utformning m. m., anvisa högst 255,000 kronor.

Departementschefen har funnit, att åtgärder äro oundgängliga för förbättrande av vattenförsörjningen i Fårösund. Mot de beräknade kostnaderna härför har departementschefen icke funnit anledning till erinran. Kostnaderna böra emellertid, anser departementschefen, fördelas med 240,000 kronor på marinförvaltningens delfond av fastighetsfonden och med 15,000 kronor på flygvapnets delfond. Under nu förevarande anslag borde alltså upptagas 240,000 kronor.

Utskottet.

Kungl. Maj:ts föreliggande förslag om anordnande av ett centralt vattenledningsverk för de militära anläggningarna i Fårösund tillstyrkes av utskottet. Mot den beräknade kostnaden för anläggningen, 255,000 kronor, har utskottet icke funnit anledning till erinran. Såsom departementschefen framhållit, böra kostnaderna fördelas dels å marinförvaltningens delfond, dels ock å flygvapnets delfond. Å sistnämnda delfond böra därvid belöpa 15,000 kronor, och om denna medelsanvisning gör utskottet hemställan under punkten 15:o) i detta utlåtande.

Under nu förevarande anslag böra alltså anvisas 240,000 kronor.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen må till *Ordnande av vattenförsörjningen i Fårösund* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 240,000 kronor.

13:o) **Varmbadinrättning och gymnastiksal m. m. vid Gotlands kustartillerikår.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 13, sid. 24—26) att till varmbadinrättning och gymnastiksal m. m. vid Gotlands kustartillerikår å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 410,000 kronor.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehåft en inom andra kammaren av herr *G. Svedman m. fl.* väckt motion (nr 307), vari hemställts, att riksdagen för uppförande av soldathemsbyggnad i Fårösund måtte bevilja erforderligt anslag.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sin framställning, får utskottet hänvisa till motionen.

Departementschefen har anmält av marinförvaltningen gjorda framställningar om anvisande av anslag dels för uppförande av varmbadinrättning

samt gymnastik- och exercishus vid Gotlands kustartillerikårs förläggning i Fårösund, dels ock för anordnande av en tvättinrättning vid samma förläggning. Marinförvaltningen har hemställt om anvisande av 500,000 kronor för byggnaden och av 100,000 kronor för tvättfrågans ordnande.

Över marinförvaltningens framställningar har 1940 års militära byggnadsutredning den 22 april 1941 avgivit utlåtande och därvid tillstyrkt äskande av ett belopp av 410,000 kronor för uppförande av varmbadnrättning, gymnastik- och exercishus (sporthall) samt tvättinrättning vid Gotlands kustartillerikårs förläggning i Fårösund.

Departementschefen har för egen del i ärendet anfört följande.

I likhet med marinmyndigheterna anser även jag, att åtgärder i syfte att bereda personalen vid Gotlands kustartillerikår tillgång till bad, gymnastik och idrott äro av behovet påkallade. Jämväl torde behovet av en särskild tvättinrättning i Fårösund hava ådagalagts. På sätt byggnadsutredningen i sitt utlåtande anfört torde emellertid vissa beskrifningar av det av marinförvaltningen ursprungligen uppgjorda byggnadsprogrammet kunna vidtagas. Jag ansluter mig till vad utredningen i sådant avseende anfört och beräknar kostnaderna för den föreslagna, för de ifrågavarande ändamålen gemensamma byggnaden till 410,000 kronor.

Mot Kungl. Maj:ts föreliggande förslag har utskottet icke funnit anledning till erinran.

Utskottet.

Vidkommande det motionsvis gjorda yrkandet vill utskottet framhålla, att det jämväl för utskottet framstår som behjärtansvärt, att åtgärder vidtagas i syfte att bereda den till Fårösund förlagda militärpersonalen tillgång till ett soldathem. Utskottet vill emellertid framhålla, att det här är fråga om en verksamhet, vilken icke tidigare tillgodosetts genom medelsanvisning å riksstaten, men att Kungl. Maj:t i vissa fall för ändamålet beviljat bidrag ur lotterimedelsfonden. Då den av motionärerna upptagna frågan närmast bör prövas av Kungl. Maj:t, har utskottet ansett sig icke böra föreslå riksdagen att för närvarande vidtaga någon åtgärd i anledning av motionen.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

- a) till *Varmbadnrättning och gymnastiksal m. m. vid Gotlands kustartillerikår* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 410,000 kronor;
- b) avslå motionen II: 307.

Flygförvaltningens delfond.

14:o) **Utvidgning av Kvidinge flygfält.** På därom av Kungl. Maj:t gjord framställning (punkt 14, sid. 26 och 27), som föranletts av flygvapenorganisationens utökning och tillkomsten av modernare flygplanmateriel, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Utvidgning av Kvidinge flygfält* å tillläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 18,500 kronor.

15:o) **Omläggning av vattenledningssystemet vid flygvapnets förläggning i Fårösund.** Under hänvisning till vad utskottet anfört under punkt 12:o) i förevarande utlåtande hemställer utskottet i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 15, sid. 28),

att riksdagen må till *Omläggning av vattenledningssystemet vid flygvapnets förläggning i Fårösund* å tillläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 15,000 kronor.

Stockholm den 10 juni 1941.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Joh. Nilsson* i Malmö, *Asplund, Per Gustafsson, Lindström, Heiding, Andrén, Sven Larsson, Bäcklund, Gustaf Iwar Anderson, Ekströmer* och *Ohlin*; samt

från andra kammaren: herrar *Jonsson* i Eskilstuna, *Törnkvist, Eriksson* i Stockholm, *Andersson* i Prästbol, *Danielsson, Ward, Lindberg* i Umeå, *Isacsson, Andersson* i Södergård, *Staxäng, Lundberg* i Hälsingborg och *Olsson* i Kullenbergs-torp.

Reservation

vid *punkten 13:o)* (Varmbadinrättning och gymnastiksal m. m. vid Gotlands kustartillerikår) av herr *Staxäng*.
